

FASCYNUJĄCE OSTOJE DZIKIEJ PRZYRODY – NATURA 2000 (ZACHODNIOPOMORSKIE)

Urszula Żurek-Pysz (Koszalin)

Natura 2000 – to program utworzenia w krajach Unii Europejskiej wspólnego systemu obszarów objętych ochroną przyrody. Jego podstawą jest Dyrektywa Ptasia, Dyrektywa Siedliskowa oraz szereg innych rozporządzeń i dokumentów wykonawczych.

W Polsce Obszar Natura 2000 został wprowadzony w Ustawie o ochronie przyrody z 2004 roku. Jest to forma ochrony przyrody obok istniejących parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych i innych. Wielkość proponowanych obszarów waha się w województwie zachodniopomorskim od kilku arów, jak np. Police-Kanały, do około pięćdziesięciu czterech tysięcy hektarów – Dolina Dolnej Odry.

W pracy przedstawione zostaną wybrane obszary specjalnej ochrony ptaków OSO oraz obszary specjalnej ochrony siedlisk SOO w województwie zachodniopomorskim, wprowadzone rozporządzeniem Ministra Środowiska z 21 lipca 2004 roku.

Obszary Specjalnej Ochrony Ptaków OSO

Zatoka Pomorska

Obszar Zatoki Pomorskiej rozciąga się od zachodnich krańców jeziora Bukowo (Łazy), gdzie obejmuje 15 km szerokości pas wód przybrzeżnych Bałtyku, po granicę państwa, rozszerzając się tutaj do około 70 km. Obejmuje więc akwen o powierzchni ca 591113 ha, o dużym zróżnicowaniu dna morskiego – od piaszczystych ławic, po rozległe żwirowiska i głazowiska.

W okresie wędrówek i w okresie zimy spotyka się wiele gatunków ptaków, jak perkozy, bielaczki, lodówki, nury. Zimą występują tu wodno-błotne ptaki w koncentracjach powyżej sto tysięcy osobników. Gatunkiem priorytetowym, wyszczególnionym w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej jest perkoz rogaty.

Zatoka Pomorska jest ostoją utworzoną dla ochrony zimowych i migrujących skupisk ptaków, które przybywają tutaj z północnych akwenów Bałtyku.

Podstawowym zagrożeniem dla tego ekosystemu są zanieczyszczenia wód spowodowane wielkopowierzchniowymi spływami nawozów i środków ochrony roślin niesionych nurtem rzek wpadających do morza, plany lokowania tu farm elektrowni wiatrowych oraz rybołówstwo z użyciem sieci stawnych

i sznurów hakowych, a także nadmierny rozwój turystyki na wybrzeżu.

Przybrzeżne Wody Bałtyku

Przybrzeżne Wody Bałtyku to obszar o powierzchni ca 211741 ha. Rozciąga się na 200 km odcinku od Półwyspu Helskiego po granicę z ostoją Zatoki Pomorskiej – prostopadle do zachodnich krańców jeziora Bukowo, obejmuje więc pas wód przybrzeżnych Bałtyku o około 15 km szerokości i głębokości od 0 do 20 m. Wyróżnia go bardzo słabe zasolenie – przeciętnie 7 promila, a więc jest średnio pięciokrotnie mniejsze od tego w Atlantyku. Dno morskie jest nierówne, deniwelacje sięgają 3 metrów. Silne prądy morskie nie stwarzają dogodnych warunków dla rozwoju flory i fauny bentosowej. W faunie dominują drobne skorupiaki, związane z podłożem żwirowym.

Przybrzeżne Wody Bałtyku, to obok Zatoki Pomorskiej, ważna ostoja ptasia o randze europejskiej, gdzie skupiają się kaczki morskie, nury i uhli. Zimują tu w znacznych ilościach dwa gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej: nur czarnoszyi i nur rdzawoszyi. Kutrom rybackim towarzyszą tu liczne mewy. Obserwowane są ich duże koncentracje, m.in. mewy siodłatej, szacowane na kilka tysięcy sztuk (Ryc. 1).

Ryc. 1. Mewy towarzyszące kutrom rybackim. Fot. U. Żurek-Pysz.

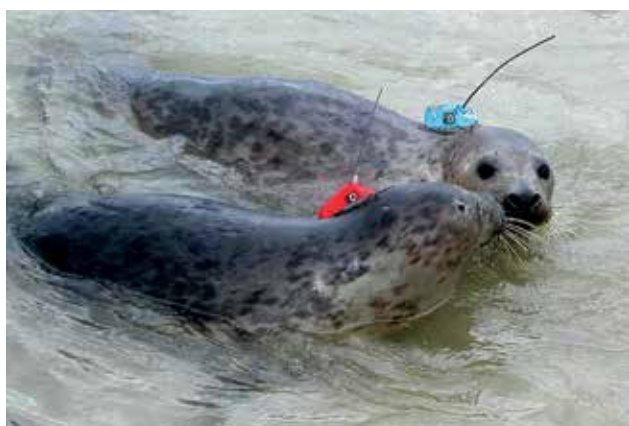
W obszarze tym rzadko obserwowane są duże ssaki morskie – foki szare i pospolite oraz morświny.

A jednak w okolicach Mielna i Kołobrzegu pojawiła się Depka (Ryc. 2), foka szara wypuszczona przez naukowców ze Stacji Morskiej w Helu w 2004 r., która odwiedziła wybrzeża Szwecji, Danii i Niemiec,

W październiku 2007 r. czwórka podopiecznych profesora Krzysztofa Skóry – Gryf, Gafel, Głada i Dębek – została uwolniona w Czołpinie, na terenie Słowińskiego Parku Narodowego (Ryc. 3).

Ryc. 2. Foka szara – Depka na plaży w Mielnie. Fot. U. Żurek-Pysz.

Ryc. 3. Foki szare z stacji Morskiej na Helu. Fot. U. Żurek-Pysz.

ale na stałe powróciła na polskie wybrzeże. Podobnie Cętka – foka pospolita – leżała spokojnie wśród wczasowiczów na plaży w Grzybowie. Odtwarzanie foczej populacji przynosi pierwsze efekty, ale niestety do tej pory kolonie tych sympatycznych ssaków odradzają się przede wszystkim w Skandynawii.

Podstawowym zagrożeniem dla tego ekosystemu są plany lokowania tu farm elektrowni wiatrowych oraz pewne formy rybołówstwa – sieci stawne i sznury hakowe.

Delta Świny

Północna część Zalewu Szczecińskiego jest miejscem występowania ciekawego zjawiska. Od czasu do czasu północne wiatry piętrzą wodę tak, że Świna, zamiast płynąć do morza, zawraca, niosąc przy okazji muły i piaski. W ciągu tysięcy lat powstał w ten sposób archipelag kilkudziesięciu wysp i wysepek. Od czasu do czasu zalewane są wodą, jedne powstają, inne znikają. Fantastyczny widok na Deltę Świny roztacza się ze wzgórza Zielonka, czyli z 81 m n.p.m., które znajduje się w miejscowości Lubin, oddalonej od Międzyzdrojów o 5 km.

Obszar specjalnej ochrony ptaków – Delta Świny – obejmuje obszar wstecznej delty rzeki Świny

wraz z południowo-zachodnim fragmentem wyspy Wolin i południowo-wschodnim wybrzeżem wyspy Uznam – łącznie 9171 ha. Pasma biotopów doliny wielkiej rzeki i jej zboczy, z łąkami, starorzeczami, murami kserotermicznymi, łęgami jest ostoją ptaków o randze europejskiej, terenem szczególnie ważnym dla ptaków wodno-błotnych, a także najważniejszą w skali kraju ostoją orla bielika. Jest to prawdziwe bielikowe zagłębie. Gniazduje tu 140 gatunków ptaków, z czego 26 znajduje się w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej.

Prawdziwą specjalnością tych miejsc jest wodniczka, a także znaczące zagęszczenie krakwy, biegusa zmiennego, błotniaka zbożowego i kani rudej. Jest to również ważne miejsce dla ptaków migrujących.

Na jednej z wysp Deltę – Karsiborskiej Kępie – Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków utworzyło jeden z pierwszych w Polsce społeczny rezerwat.

Zalew Szczeciński

Zalew Szczeciński to obszar o powierzchni 44 928 ha, leżący na wysokości od 0 do 2 m n.p.m. Z morzem łączy się cieśninami Pianą, Świną i Dźwiną. Jest ważnym zbiornikiem wodnym na europejskich szlakach i trasach wędrówek ptaków. Siedliska kształtowane tu są przez naturalne procesy zachodzące w przyrodzie, ale i przez działalność gospodarczą człowieka.

Zalew – to ostoja wodno-błotnych ptaków o ran-

Ryc. 4. Łabędź krzykliwy. Fot. U. Żurek-Pysz.

dze europejskiej, których koncentracje liczą powyżej dwadzieścia tysięcy sztuk. Występuje tu co najmniej 25 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, między innymi takich ptaków: biegus zmienny, gęgawa (od tej dzikiej gęsi pochodzi gęś domowa), ogorzałka – najpopularniejsza kaczka w Irlandii, bielaczek (nurkują na głębokość 30 m, ale rzadko pozostają dłużej niż 30 min.). W okresie wędrówek

spotkać tu można łabędzia krzykliwego (Ryc. 4), rybitwę czarną, czernicę, gągoła i wiele innych.

Przez Zalew prowadzi pogłębiony tor wodny ze Szczecina do Świnoujścia.

W obrębie obszaru szczególną ochroną objęty jest Woliński Park Narodowy. Lista zagrożeń w tym rejonie jest długa. Wynika to przede wszystkim z położenia obszaru u ujścia Odry, zbierającej zanieczyszczenia z dużego obszaru. Inne zagrożenia to wzrastająca działalność sportowo-rekreacyjna człowieka, wypalanie roślinności, kłusownictwo, wydobywanie torfu.

Bagna Rozwarowskie

Bagna Rozwarowskie (Ryc. 5) to obszar o powierzchni 4211 ha, obejmujący podmokłą, pociętą kanałami dolinę rzek Grzybnica i Wołczenica. Na większości obszaru prowadzi się przemysłową hodowlę trzciny, występują tu również podmokłe łąki,

Ryc. 5. Bagna Rozwarowskie – podmokła pocięta kanałami dolina. Fot. U. Żurek-Pysz.

lasy olszowe i niewielkie fragmenty lasów iglastych. Obszar ten został uznany za ostoję ptaków o randze europejskiej, gdzie 23 gatunki odnotowano z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej. Stanowi jedną z ważniejszych ostoi utworzonych dla ochrony wodniczki. Ten mały niepozorny ptak śpiewający z rodziny trzcińiaków jest zagrożony wyginięciem w skali całego świata. A Bagna Rozwarowskie to jedno z jego ważniejszych miejsc lęgowych. Licznie gnieździ się tu też kropiatka, bąk, błotniak łąkowy, stawowy i zbożowy, bociany białe i czarne, żurawie i wiele innych

Najważniejszym zagrożeniem jest tutaj intensyfikacja pozyskiwania trzciny, prowadząca do degradacji siedliska wodniczki.

Łąki Skoszewskie

Łąki Skoszewskie (Ryc. 6) to obszar specjalnej ochrony ptaków o powierzchni 9593 ha. Jest on ostoją

składającą się z obszernego terenu bagnistych łąk na wschodnim brzegu Zalewu Szczecińskiego. Przebiega przez niego wiele kanałów i rowów, przecinających liczne zadrzewienia olszowe i las olchowo-sosnowy. Jest to jedyne miejsce na całej długości

Ryc. 6. Łąki Skoszewskie z bagnistymi łąkami. Fot. U. Żurek-Pysz.

ujścia Odry, gdzie tak blisko sąsiadują dwa najbardziej charakterystyczne elementy przyrody Ziemi Zachodniopomorskiej – wody Zalewu Szczecińskiego i lasy Puszczy Goleniowskiej. Naliczono tu 33 gatunki ptaków cennych z europejskiego punktu widzenia, w tym sokół wędrowny i bocian czarny. W okresie lęgowym obszar zasiedla jeden procent populacji krajowej takich gatunków jak: błotniak zbożowy, kania czarna, bielik oraz derkacz, gąsiorek, kania ruda, zimorodek i żuraw.

Według Zachodniopomorskiego Towarzystwa Ochrony Ptaków jest tu ok. 130 gatunków.

Wśród wielu zagrożeń tego unikatowego obszaru do najważniejszych należą: ograniczenie wypasu bydła, a więc zmiana sposobu uprawy, niewłaściwe melioracje, całoroczne podpalanie traw, powodujące niszczenie i pożary torfu i betonowe umocnienia brzegowe, które spowodowały zniszczenie biotopów lęgowych kuliczka i siewczek.

Ostoja Świdwie (Jezioro Świdwie)

Wyjątkowym miejscem na Pobrzeżu Szczecińskim jest jezioro Świdwie (Ryc. 7), ostoja, której powierzchnia wynosi ca 7196 ha. Na otwartym lustrze wody można obserwować roślinność typową dla wód eutroficznych – drobne rośliny wolnopływające oraz gatunki pływające zakorzenione na dnie; grązel żółty (Ryc. 8), grzybień biały (Ryc. 9) i wiele innych. Obszar chroni jezioro Świdwie, fragment jeziora Stolsko oraz torfowiska, grunty porolne i rolne, a także znajdujące się pomiędzy nimi niewielkie zbiorniki wodne.

Wokół jeziora roztaczają się łąny szuwarów trzcinyowych, wilgotne łąki i olsy z zachowanymi rzadkimi przedstawicielami flory. Przebiegają tutaj szlaki ptasich wędrówek ze wschodu na zachód oraz z północy na południe.

Ryc. 7. Jezioro Świdwie. Fot. U. Żurek-Pysz.

Kiedy pojechać do Świdwia i co tam oglądać? W sierpniu najlepiej wybrać się nad jezioro wcześniej, pomiędzy 4 a 8 rano. O świcie z jeziora wylatuje na żer wiele gatunków ptaków, jak pliszki, potrzosy, makolągwy. Z kolei rano z nocnego żerowania wracają kaczki: krzyżówki, cyraneczki, krakwy. Możemy

Ryc. 8. Grązel żółty. Fot. U. Żurek-Pysz.

usłyszeć też żurawie, które parami i w grupach wylatują na łąki. Można zauważyć nad jeziorem drapieżniki: myszołowa, sokoła, kobuza, błotniaka, orlika, kanię rudą i orła bielika. Zwraca uwagę nienotowane nigdzie w kraju niezwykle wysokie zagęszczenie wodnika. Jest to również Ostoja konwencji Ramsarskiej od 1978. Projektowane jest poszerzenie rezerwatu i utworzenie transgranicznego kompleksu obszarów chronionych Świdwie – Gottesheide.

Pod szczególną ochroną znajduje się tu łączak, brodziec z rodziny bekasowatych. Ptaki te wypoczywają

Była ulubionym terenem łowów książąt pomorskich i cysterskich opatów z Kołbacza.

We wsi Kołbacz, opodal Jeziora Miedwie, nad rzeką Płonią, warto odwiedzić późnoromańskie opactwo Cystersów, założone w 1173 roku.

Wolin i Uznam

Wolin jest największą wyspą w naszym kraju. Znajdziemy tutaj charakterystyczną, modelową rzeźbę terenu pochodzenia polodowcowego.

Na Wolinie, w ramach projektu restytucji puchacza, w latach 1993–1996 wypuszczono na wolność jedenaście osobników, pochodzących z różnych ogrodów zoologicznych, bowiem puchacz wyginął na wyspie Wolin już pod koniec XIX wieku. Spotkać

Ryc. 15. Żubr w rezerwacie w Wolińskim Parku Narodowym. Fot. U. Żurek-Pysz.

Ryc. 16. Festiwal Wikingów na Wolinie. Fot. U. Żurek-Pysz.

tu też można przy ogromnym szczęściu – przy brzegu morza – fokę szarą lub morświna.

Wolin znajduje się w obrębie Wolińskiego Parku Narodowego. Warto odwiedzić tutaj rezerwat pokazowy żubrów (Ryc. 15). W 1996 roku poszerzono

zasięg parku o pas wód przybrzeżnych o szerokości 1 mili, zarówno po stronie morza, jak i zalewu. Od tej chwili woliński park stał się pierwszym w Polsce parkiem morskim. Trzeba wspomnieć, że Wolin jako osada istniał już przed rokiem 963. To tutaj w lipcu

Ryc. 17. Festiwal Wikingów na Wolinie. Fot. U. Żurek-Pysz.

odbywa się coroczny Festiwal Słowian i Wikingów (Ryc.16–17).

Ryc. 18. Kopalnia piasku i żwiru. Fot. U. Żurek-Pysz.

Uwagi końcowe

Część obszarów włączonych do sieci Natura 2000 jest jednocześnie użytkowana gospodarczo (Ryc. 18 i 19), odbywa się tam produkcja rolna i leśna, prowadzona jest tam działalność agroturystyczna. Obszary te wykorzystywane są też rekreacyjnie poprzez myślistwo, wędkarstwo, relaks na świeżym powietrzu. I jak co roku, w pierwszy weekend października tysiące obserwatorów pojawia się w terenie, aby z okazji Europejskich Dni Ptaków wziąć udział w akcji obserwowania i liczenia ptaków. Inną okazją do masowego uprawiania „birdwatchingu”, czyli podglądania ptaków w naturze, są imprezy organizowane zimą – Zimowe Liczenie Ptaków i wiosenne – Spring

Ryc. 19. Kopalnia kredy jeziornej. Fot. U. Żurek-Pysz.

Ryc. 20. Unikatowe walory przyrodnicze obszarów Natura 2000. Fot. U. Żurek-Pysz.

Ryc. 21. Unikatowe walory przyrodnicze obszarów Natura 2000 – jaszczurka. Fot. U. Żurek-Pysz.

Ryc. 22. Unikatowe walory przyrodnicze obszarów Natura 2000 – bocian z pisklęciem. Fot. U. Żurek-Pysz.

Ryc. 23. Unikatowe walory przyrodnicze obszarów Natura 2000 – kaczki krzyżówki i łyski. Fot. U. Żurek-Pysz.

na mulistych brzegach jezior, nocą lecą dalej, omijają plaże nadmorskie, Saharę przelatują bez odpoczynku. A co ciekawe, wszystkie samice wcześniej lub później pozostawiają samcom wychowanie młodych.

zabudową brzegów rzek i jezior oraz kurczeniem się powierzchni starych drzewostanów. Gniazda bielików wymagają mocnych drzew jako podstawy. Nawet stuletnie drzewa nie zawsze spełniają te warunki.

Ryc. 9. Grzybień biały. Fot. U. Żurek-Pysz.

Jeziora Wełtyńskie

Jeziora Wełtyńskie to ostoja o powierzchni 1306 ha położona w krajobrazie rolniczym, w którym występują niewielkie jeziora otoczone łąkami, pastwiskami i gruntami rolnymi. Największe z jezior – Wełtyńskie – ma powierzchnię 350 ha. Na jeziorach Wełtyńskich występują charakterystyczne wyspy porośnięte lasami bukowymi oraz niewielkie pasy szuwarów trzcinowych.

Obszar jest ostoją ptaków o randze europejskiej, stwierdzono tu występowanie przynajmniej dwadzieścia pięciu gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej. Do lęgów przystępuje tu kilkadziesiąt par gęsi gęgawy, licznie też występują bąki i rybitwy czarne, a także są znaczne koncentracje łabędzi krzykliwych.

Zagrożonym gatunkiem jest orzeł bielik. Obecnie potrzebuje on szczególnej ochrony z powodu utraty miejsc gniazdowych, spowodowanej rekreacyjną

Oprócz tego bieliki często giną rozbijając się o napowietrzne linie energetyczne.

Ostoja Miedwie (Jezioro Miedwie i okolice)

Do ostoi Miedwie włączono jeziora Miedwie, Żelewko, Będgoszcz i część jeziora Płoń, o łącznej powierzchni 15 782 ha. Ponadto w granicach obszaru znalazła się również rzeka Płonia i kanał Płoński. Jezioro Miedwie jest to piąte co do wielkości jezioro w Polsce, o długości do 16 km. Najniżej położone z polskich jezior jest rezerwuarem wody pitnej dla Szczecina. Stanowi idealne miejsce dla żeglarzy i miłośników windsurfingu

Tereny lądowe w większości pokryte są ekstenywnie użytkowanymi łąkami, a w części południowo-zachodniej znajduje się torfowisko węglanowe.

Stwierdzono tu występowanie przynajmniej 25 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej. Do lęgów przystępuje tu powyżej 1 % krajowej populacji

bąka, błotniaka zbożowego i łąkowego, gęgawy i wąsatki. Licznie występują tu też rybitwy czarne, gąsioriki, wodniczki. Jest to też ważne miejsce dla ptaków migrujących, szczególnie dla gęsi zbożowej

jeziorkami, która jest okresowo zalewana. Obszar Doliny Dolnej Odry bogaty jest w roślinność wodną, bogatą florę roślin naczyniowych z licznymi gatunkami chronionymi.

Ryc. 10. Rozlewiska Odry. Fot. U. Żurek-Pysz.

i białoczelnej, ale też łabędzi krzykliwych, łączaków, siewek złotych i perkozów, a także ważne jesienne złotowisko żurawi, gromadzących się tu w wielotyśięcznych stadach.

Podstawowym zagrożeniem dla tej ważnej ostoi ptaków są zanieczyszczenia spływające z okolicznych pól.

Dolina Dolnej Odry

Dolina Dolnej Odry to przepiękne unikatowe tereny obejmujące rozlewiska Odry (Ryc. 10), w końcowym biegu rzeki na długości ok. 100 km, od Kostrzyna aż po Zalew Szczeciński wraz z jeziorem Dąbie. Obejmuje obszar o powierzchni 54 447 ha, leżący na wysokości od 0 do 50 m n.p.m. Wody śródlądowe zajmują 14% obszaru, a siedliska leśne 31%. W części ujściowej Odra dzieli się na dwa rozgałęzienia – Odrę Wschodnią i Regalicę, a obszar między nimi to Międzyodrze – płaska równina z licznymi

W pobliżu Cedyni znajduje się Rozlewisko Kostrzyneckie (Ryc. 11), mające szczególne znaczenie dla ptactwa. Nie mniej istotne, jako lęgowiska dla ptaków drapieżnych, są lasy przylegające do doliny Odry.

Ryc. 11. Unikatowe Kostrzyneckie Rozlewisko w pobliżu Cedyni. Fot. U. Żurek-Pysz.

Dolina Dolnej Odry to ostoja wielu gatunków ptaków wodno-błotnych, zarówno w okresie lęgowym, wędrownym, jak i zimowiskowym, które występują tu w olbrzymich koncentracjach, np. na jesiennym zlotowisku zbiera się do 9000 żurawi. Na początku października 2007 roku odbył się w Parku Narodowym Dolina Dolnej Odry Tydzień Żurawi (Ryc. 12), w kooperacji z niemieckim Parkiem Narodowym Unteres Odertal. Wszyscy sympatycy żurawi mieli wprost idealne warunki do obserwacji, uczestnictwa w niezapomnianym spektaklu przyrody, w którym główną rolę grają żurawie. Ale Dolina Dolnej Odry to nie tylko żurawie, bowiem występują tu co najmniej

Ryc. 12. Plakat zapowiadający Tydzień Żurawi. Fot. U. Żurek-Pysz.

34 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej. Jest to też najważniejsza w skali kraju ostoja orla bielika – prawdziwe bielikowe zagłębienie. Specjalnością tego obszaru jest też wodniczka, podróżniczek, czapla siwa, kania czarna, kania ruda, krakwa, rybitwa białoczelna i czarna, bąk, błotniaki łąkowe, stawowe i zbożowe.

Występuje tu też bogata fauna zwierząt kręgowych, w tym łosie, jelenie i bobry.

W granicach ostoi położone jest jeszcze jezioro Dąbie, czwarte, co do wielkości jezioro w Polsce. Ma ono charakter polodowcowy. Jest jedynym tego rodzaju akwenem w Polsce dostępnym dla statków pełnomorskich – portem Szczecina. Odbywa się tutaj światowy zlot największych żaglowców świata. W tym roku Baltic Tall Ships Fregatta, 12–15.06.2015. Kolejny The Tall Ships Races ma odbyć się w 2017 roku.

Ostoja Ińska

Obszar Ostoi Ińskiej obejmuje fragment Pojezierza Ińskiego o powierzchni 86303 ha, charakteryzujący się urozmaiconą rzeźbą terenu. Występują to wyniesienia moreny czołowej, sandry

i wysoczyzna moreny dennej, liczne jeziora, oczka wodne i torfowiska. Lasy są tu silnie rozczłonkowane, w większości liściaste lub mieszane, ze znacznym udziałem siedlisk podmokłych.

Jest to ostoja ptasia o randze europejskiej, w której odnotowano 29 gatunków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej. Łącznie gniazduje tu 150 gatunków ptaków, w tym ponad 10 % krajowej populacji cyraneczki, gągoła, krakwy i przynajmniej 1% krajowej populacji żurawia, cyranki, nurogęsia, gęgawy, perkoza rdzawoszyjnego, samotnika, bąka, bielika, błotniaka stawowego i wielu, wielu innych gatunków.

Ostoja Ińska to wyjątkowe miejsce gniazdowania bielika. Gromadzi się tutaj w stada liczące nawet 35 osobników. Ważnym też gatunkiem występującym na tym obszarze są żurawie, które w czasie wędrówek zatrzymują się na żer zwykle w niezmiennych od stuleci miejscach. Te ważne dla gatunku miejsca winny być chronione jako ostoje, a nawet rezerwy.

Prócz cennych ptaków stwierdzono tu również obecność ssaków: bobra europejskiego, wilka i wydry. Ponadto odnotowano tu przynajmniej 19 gatunków roślin prawnie chronionych.

Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk SOO

Bobolickie Jeziora Lobeliowe

W rejonie Bobolic krajobraz został ukształtowany podczas ostatniego zlodowacenia.

Tworzy on zespół bardzo dobrze zachowanych jezior lobeliowych, a także torfowisk, rozproszonych wśród pięknych buczyn – Bobolickie Jeziora Lobeliowe.

Lobelia jeziorna jest reliktem borealno-atlantykim. Jej wiek określa się na 10–15 tys. lat. Jest bardzo wrażliwa na wszelkie zmiany odczynu wody, bo tylko określona kwasowość wody umożliwia jej pobieranie dwutlenku węgla niezbędnego do procesu fotosyntezy. Toleruje tylko wody o kwaśnym odczynie, ubogie w biogeny, fosfor i azot, a wapń jest dla niej zabójczy. Naukowcy określają wody o optymalnych dla lobelii warunkach jako „jeziora głodne”. Ta płytko ukorzeniona roślina jest bardzo wrażliwa na zawirowania wody. Niczym stara księga raz zniszczona jest nie do odtworzenia, w swym naturalnym siedlisku nie wyrasta już nigdy. Co więcej, nie jest rośliną migrującą – czyli nie tworzy nowych stanowisk.

Trzebiatowsko-Kołobrzeski Pas Nadmorski

Obszar przymorski od Rewala do Gąsek znany jest pod nazwą Trzebiatowsko-Kołobrzeski Pas Nadmorski.

Znajdziemy tu zasolone łąki i pastwiska, wybrzeże klifowe, wydmy pokryte lasami, bory nadmorskie i wysokie torfowiska bałtyckie. Ostoja odznacza się

Ryc. 13. Ruiny kościoła gotyckiego w Trzęsaczu – umacnianie brzegu. Fot. U. Żurek-Pysz.

I w ten sposób kasza uratowała Trzebiatów. Corocznie w lipcu odbywają się tu Dni Kaszy, podczas których burmistrz częstuje gości kaszą z boczkiem i cebulą.

W Trzęsaczu znajdujemy jedno z najbardziej fascynujących miejsc polskiego wybrzeża. Na 15 południku stoi ostatnia ściana kościoła gotyckiego (Ryc. 13), który wzniesiono w odległości 1800 m od morskiego brzegu w XIV wieku. Przez stulecia Bałtyk przybliżał się do świątyni aż w 1901 r. doszło do katastrofy. To, co widzimy, to świadectwo transgresji morza, zmienności jego brzegu, a także niszczycielskiej siły.

Wzgórza Bukowe

Wzgórza Bukowe to najcenniejszy w Polsce kompleks buczyn, rosnących w Szczecinie.

Wzgórza są porośnięte starym lasem bukowym, zwanym Puszcą Bukową, której unikatowe fragmenty przekształcone zostały w Szczeciński Park

Ryc. 14. Jezioro Szmaragdowe w Szczecińskim Parku Krajobrazowym. Fot. U. Żurek-Pysz.

wysokim stopniem reprezentatywności siedlisk, typowych dla południowego wybrzeża Morza Bałtyckiego.

Trzebiatów to „pomorski Kazimierz”. Nad miastem góruje potężna wieża gotyckiego kościoła, tak wysoka, że dawniej rybakom na morzu służyła jako punkt orientacyjny.

Legenda mówi, że gdy Gryficzanie zakradali się pod miasto, strażnik niechcący upuścił z baszty miszkę kaszy. Poparzeni napastnicy podnieśli krzyk.

Krajobrazowy. W kompleksie leśnym znajdujemy niezwykle Jezioro Szmaragdowe (Ryc. 14), o zielonym zabarwieniu. Powstało ono w 1925 roku w wyniku gwałtownego zalania kopalni kredy przez wody podziemne, wypływające pod dużym ciśnieniem spod południowej ściany odkrywki.

Puszcza Bukowa z malowniczymi jeziorami i tajemniczymi podziemiami przypomina krajobraz podobny do górskiego.

Ryc. 24. Unikatowe walory przyrodnicze obszarów Natura 2000 – skrzyp.
Fot. U. Żurek-Pysz.

Alive – obserwacja czterech postaćów wiosny; bociana, jaskółki dymówki, jerzyka i kukułki.

Dr inż. Urszula Żurek-Pysz, Katedra Geotechniki, Wydział Inżynierii Lądowej, Środowiska i Geodezji, Politechnika Koszalińska. E-mail: urszula.zurek-pysz@tu.koszalin.pl

KACZKI DZIWACZKI

Kaczka dziwaczka, niezapomniana bohaterka wiersza Jana Brzechwy, mieszkała nad rzeczką opodal krzaczka i zносиła jaja na twardo. W naturze aż takie dziwactwa nie występują, jednak wśród znanych

ubarwieniem od standardowej kaczki krzyżówki. Wiadomym jest, że w każdym gatunku mogą zdarzyć się osobniki odmienne kolorystycznie. Wśród ptaków najczęściej mamy do czynienia z leucyzmem, gdy

Ryc. 1. Kaczka krzyżówka w jaśniejszych barwach. Fot. M. Olszowska.

i pospolitych kaczek krzyżówek (*Anas platyrhynchos*) spotkamy różne barwne odmienne. Coraz częściej w miastach widuje się osobniki odbiegające swoim

u osobnika białe ubarwienie dotyczy tylko niektórych piór oraz z częściowym albinizmem, gdy cały osobnik jest jaśniejszy od form typowych, a tęczówka oczu ma